

FYLKESMANNEN I FINNMARK

FINNMÁRKKU FYLKKÁMANNI

Klima- og forurensningsdirektoratet

Postboks 8100 Dep
0032 Oslo

Deres ref

Deres dato

Vår ref
Sak 2012/594
Ark 461.3

Vår dato
15.05.2012

Saksbehandler/direkte telefon: Eirik Frøiland - 78 95 03 11

Uttalelse til søknad fra Nussir ASA, om utslippstillatelse for gruvevirksomhet Kvalsund kommune

Vi viser til brev av 31.januar 2012, hvor Klima- og forurensningsdirektoratet ber om Fylkesmannens uttalelse til søknad om utslippstillatelse for Nussir ASA i Kvalsund kommune.

Vannforskriftens bestemmelser gjennomfører Norges forpliktelser innenfor vannforvaltning i henhold til EØS-avtalen. Fylkesmannen mener det omsøkte tiltaket vil føre til en forringelse av økologisk og kjemisk tilstand i Repparfjorden, av en slik grad at dette er i strid med vannforskriftens § 12. Utslippene av tungmetallet nikkel er også i strid med vannforskriftens § 7, om Norges forpliktelser til å gjennomføre nødvendige tiltak med sikte på gradvis reduksjon av forurensning fra prioriterte stoffer til vann.

Fylkesmannen mener konsekvensutredningen for marint miljø tar utgangspunkt i feilaktige fortolkninger av vannforskriftens bestemmelser. Vi mener dette utgangspunktet har resultert i flere feil i konsekvensutredningen.

Bakgrunn

Nussir ASA søker KLIF om tillatelse til utslipp fra kobbergruve i Repparfjord i Kvalsund kommune. Søknaden omfatter blant annet utslipp av 2 millioner tonn avgangsmasse per år til Repparfjorden, og deponering av 400 000 tonn gråberg på land per år.

Utslipet til sjø vil utgjøre den største miljøpåvirkningen. De daglige utslippene på 5500 tonn vil inneholde rester av kjemikalier som stammer fra flokkulerings- og flotasjonsprosesser. Avgangen vil i tillegg inneholde betydelige restmengder av kobber. Andre tungmetaller som ikke utvinnes vil også slippes ut i fjorden, herunder nikkel, kadmium og kvikksølv.

KLIF skal vurdere søknaden etter forurensningsloven. Vedtaket som fattes må også være vurdert i forhold til naturmangfoldloven og vannforskriftens bestemmelser. Særlig vannforskriftens § 12, om ny aktivitet eller nye inngrep, er relevant. Denne bestemmelsen skal virke retningsgivende for vedtak etter forurensningsloven som kan innebære forringelse av miljøtilstanden i en eller flere vannforekomster. Vannforskriftens § 12 gir rammer for hva som kan tillates. Ved vurdering av ny påvirkning som skyldes forurensning som er kjemisk eller biologisk aktiv, vil vannforskriften innebære en betydelig innsnevring av skjønnsrommet som ligger i forurensningsloven.

Vannforskriften representerer gjennomføringen av EUs vannrammedirektiv i norsk rett. Kravene i direktivets artikkel 4.7 gjennomføres i Norge ved vannforskriftens § 12. Et vedtak etter forurensningsloven, som er klart i strid med vannforskriftens § 12, innebærer etter vår oppfatning et brudd på Norges forpliktelser etter EØS-avtalen.

Fylkesmannens kommentarer til søknaden

1. Kommentarer til søknadens innhold

Avgangsmassenes kjemiske egenskaper

Vannforekomstens kjemiske tilstand vurderes på bakgrunn av målte nivåer av såkalte "prioriterte stoffer". Dersom de fastsatte grenseverdiene overskrides for ett eller flere av totalt 33 prioriterte stoffer, enten i sediment, vann eller biota, oppnår vannforekomsten ikke god kjemisk tilstand (*veileder 01:2009, Klassifisering av miljøtilstand i vann, Direktoratets gruppa vanndirektivet*).

I området hvor det skal deponeres gruveavgang, må man anta at konsentrasjonene av stoffer i sedimentene blir tilsvarende de man finner i avgangsmassene. I søknadens kapittel 6.1 "kjemisk og fysisk karakterisering av gruveavgangen", gis et sammendrag av en rapport fra laboratorietester av malmprøver. Her opplyses det om forventet prosentvis restinnhold av kobber. Vi mener søknadens kapittel 6.1 med fordel kunne inneholde en oversikt med forventede sedimentkonsentrasjoner for *alle* stoffer som er relevante for klassifisering av vannforekomstens tilstand. Denne informasjonen finnes i de vedlagte del-utredningene, og disse verdiene vil være avgjørende for vurderingen av søknaden i forhold til vannforskriftens krav.

Av utredningsrapport nr. 5 (*Fysiske og kjemiske egenskaper...*), fremgår det at avgangsmassene også vil inneholde betydelige mengder nikkel, som står på listen over prioriterte stoffer.

I utredningsrapport 15 (*Konsekvenser for det marine miljøet...*) er det opplyst at avgangen også vil inneholde svært store mengder kadmium, som står på listen over 13 prioriterte **farlige** stoffer (*kapittel 4.2 - Avgangens naturlige kjemikalieinnhold*). Fylkesmannen antar at kadmiumverdiene gjengitt i rapport 15 er en skrivefeil, da helt andre kadmiumverdier listes opp i rapport nr. 5.

Planstatus for området

Fylkesmannen er kjent med at det er fremmet innsigelser til reguleringsplanen for området, og vi forutsetter at planstatus er avklart før søknaden behandles.

2. Vurderinger i forhold til vannforskriftens bestemmelser

Karakterisering av Repparfjorden

Repparfjorden tilhører økoregion Barentshavet. Vanntypen er satt til "beskyttet kyst/fjord". Det registrert to påvirkninger; tilstedeværelse av den introduserte arten kongekrabbe, og forurensning som stammer fra den nedlagte gruvevirksomheten Folldal verk.

Kongekrabbe står oppført som høyrisikoart på artsdatabankens svarteliste, og av den grunn er vannforekomsten satt til "risiko" for ikke å oppnå miljømålene innen 2021.

Forurensning som stammer fra tidligere virksomhet ved Folldal verk gir noe forhøyet kobberkonsentrasjon på en av de undersøkte stasjonene i vannforekomsten.

Repparfjorden er karakterisert som en naturlig vannforekomst. Det innebærer at de generelle miljømålene i vannforskriftens § 4 er gjeldende, og at unntaksmulighetene gitt i § 5 ikke kommer til anvendelse.

Konsekvensutredningen for marint miljø antyder at miljømålene i § 4 *ikke* vil gjelde. I kapittel 4.5.1 i KU for marint miljø står følgende om regelverket: "Det virker klart fra vannforskriften at et sjødeponi av denne størrelsen må gjøres til en kandidat til sterkt modifisert vannforekomst." Fylkesmannen mener dette er en feiltolkning av vannforskriftens § 5, fordi det kun er *eksisterende* fysiske inngrep som gir grunnlag for karakterisering som sterkt modifisert vannforekomst (SMVF). Konesjonsbehandling av nye påvirkninger reguleres av § 12.

Slik Fylkesmannen ser det, fører feiltolkningen i KUens kapittel 1.5 til "følgefeil" i de påfølgende vurderingene i utredningsrapporten, eksempelvis:

- under kapittel 4.4.2.1 *Definerte miljømål*, tar KUen som utgangspunkt at sjødeponiet vil være en kandidat for SMVF. Dette følges av et utdrag av en epost fra Klif, som sier at det ikke er grenseverdien for klasse II/III (god tilstand) som vil være kravet for sedimenttilstand, men at Klif vil lempe på kravene, og stille krav om klasse III/IV (moderat tilstand).
- under kapittel 4.4.4, står det følgende: "*Om det tillates at deponiet reguleres som en kSMVF er det mulig at Klif tillater akseptkriterier under grensen mellom tilstandsklasse III og IV, og dette er lagt til grunn i vurderingene.*"

Her stiller KUen opp fundamentalt gale forutsetninger for de påfølgende vurderingene av konsekvenser;

- For det første at sjødeponiet vil reguleres som SMVF. Fylkesmannen vil påpeke at Repparfjorden *ikke* kan være en kSMVF eller SMVF, før eventuelle *fysiske* endringer gjør at miljømålene i § 4 ikke kan nås, jf. definisjonen i § 3. Fastsettelsen av SMVfer skjer gjennom godkjenning av regional vannforvaltningsplan, tidligst i 2015. Utpeking av kSMVF gjøres på bakgrunn av nåværende egenskaper – ikke eventuelle fremtidige egenskaper.
- Klif har bekreftet overfor Fylkesmannen, at eposten av 15. mars fra Klif til NIVA, som gjengis i KUen, ikke er ment slik NIVA tolker den. For Repparfjorden gjelder per dags dato kravene i § 4, om god økologisk tilstand og god kjemisk tilstand, samt krav om beskyttelse mot forringelse. De mer lempelige kravene som NIVA referer til, gjelder ved opprydning av forurenset sjøbunn, hvor det i enkelte tilfeller ikke er kostnadseffektivt å stille krav om klasse II/III.
- Selv om Repparfjorden skulle være en SMVF på tidspunktet for konsesjonsbehandlingen av Nussir-søknaden, så vil kravet om god kjemisk tilstand fortsatt gjelde ved vurdering etter § 12.

Fylkesmannen ser det som svært viktig å påpeke overfor KLIF denne svakheten ved konsekvensutredningen for marint miljø. Dette innebærer blant annet at KUen har vurdert konsekvensene av nikkelutslippene i forhold til en akseptgrense i sediment på 120 mg/kg, i stedet for det gjeldende kravet som er 46 mg/kg (jf. veileder 01:2009).

Klassifisering av Repparfjorden

Det foreligger data for både kjemisk og økologisk tilstand i Repparfjorden. Den kjemiske tilstanden er vurdert på bakgrunn av målte verdier av tungmetallene nikkel, kadmium og bly som står på listen over prioriterte stoffer. Ingen målinger av disse tre metallene overstiger grenseverdiene for god kjemisk tilstand.

For klassifisering av økologisk tilstand, foreligger det data for det kvalitetselementet som er mest følsomt for de påvirkningene som er registrert. Det er beregnet tre forskjellige indekser for kvalitetselementet bløtbunnsfauna; Indikatorindeksen ISI, og de to diversitetsindeksene Hurlberts indeks og Shannonindeksen. Alle disse målingene faller i klassene svært god eller god.

I tillegg finnes det målinger av metaller som ikke inngår i listen over prioriterte stoffer, men som skal benyttes som støtteparametere for økologisk tilstand. Blant disse finner vi kobber, og på en av seks stasjoner er kobberkonsentrasjonen i tilstandsklassen "dårlig". Dette medfører at tilstanden nedklassifiseres ett trinn, fra "god" til "moderat".

Per april 2012 er Repparfjorden klassifisert til god kjemisk tilstand, og moderat økologisk tilstand.

Planer for overvåkning

Fylkesmannen har ansvar for overvåkning av vannforekomster som forventes ikke å nå miljømålene, såkalt tiltaksovervåkning og problemkartlegging. Overvåkning av effekter av kongekrabbeinvasjonen pågår flere steder, i regi av blant annet Havforskningsinstituttet. Vi forventer at disse undersøkelsene vil gi svar på hvilke effekter kongekrabben har på bunnfaunaen i dens utbredelsesområde.

Når det gjelder kobberkonsentrasjonene som er målt, vil det være behov for å gjøre oppfølgende målinger for fremtidig klassifisering. Dette vil trolig bli foreslått inkludert i det regionale overvåkingsprogrammet som skal foreligge innen utgangen av 2012.

Planlagte tiltak

Tiltaksprogrammet for vannregion Finnmark vil først foreligge i 2015, i tråd med vannforskriftens § 25. Tiltak i forhold til kongekrabbe er et nasjonalt anliggende, og må foreslås av fiskerimyndighetene, jf. Kgl. res. av 11. juni 2010.

Tiltaksanalyser knyttet til forurenset sjøbunn i Repparfjorden vil i utgangspunktet være Klifs ansvar, da det var SFT som var forurensingsmyndighet for det nå nedlagte Follidal verk.

Register over beskyttede områder

Repparfjorden vil, på grunn av status som nasjonal laksefjord, inngå i registeret over beskyttede områder i vannregion Finnmark, jf. vannforskriftens § 16, samt vedlegg IV.

Vurdering av søknaden i forhold til vannforskriftens § 7

Gjennom vannforskriftens § 7 er Norge forpliktet til å gjennomføre nødvendige tiltak med sikte på gradvis reduksjon av forurensning fra prioriterte stoffer til vann. Disse tiltakene skal iverksettes umiddelbart, jf. § 8. Dette må forstås som umiddelbart fra og med ikrafttreddelsen av vannforskriften, som var 1. januar 2007.

Av utredningsrapport nr. 5 for Nussir-prosjektet, fremgår det at gruveavgangen vil inneholde betydelige mengder av det prioriterte stoffet nikkel. Analyseresultatene viser en nikkelkonsentrasjon på 74-116 mg/kg. Dette innebærer et årlig utslipp av 148 - 232 tonn nikkel.

Vannforskriftens § 7 annet punktum, medfører en forpliktelse til å gjennomføre nødvendige tiltak med sikte på stans i utslippene av prioriterte **farlige** stoffer til vann. Dette gjelder 13 av totalt 33 prioriterte stoffer. De ovenfor nevnte testene viste innhold av de prioriterte farlige stoffene kadmium (0,22 mg/kg) og kvikksølv (0,3 mg/kg). Dette er relativt sett lave konsentrasjoner. Regnet om i totale utslipp utgjør dette imidlertid årlige utslipp av 440 kg kadmium og 600 kg kvikksølv.

Fylkesmannen mener at særlig utslippene av nikkel er i strid med vannforskriftens § 7. Det må også vurderes om utslipp av kadmium og kvikksølv er i strid med denne bestemmelsen.

Vurdering av søknaden i forhold til vannforskriftens § 12

Vannforskriftens § 12 gir rammene for hva som kan tillates av nye aktiviteter eller nye inngrep som medfører forringelse av miljøtilstanden i en eller flere naturlige vannforekomster. Denne bestemmelsen er gjeldende siden 1. januar 2007, jf. uttalelse fra Regjeringsadvokaten til EU-domstolen 21.05.10.

Vannforskriftens § 12 åpner for ny aktivitet eller nye tiltak som medfører at miljømålene i § 4 - § 6 ikke nås, eller at tilstanden forringes, dersom dette skyldes

- a) nye endringer i de fysiske egenskapene til en overflatevannforekomst,

eller

- b) ny bærekraftig aktivitet som medfører forringelse i miljøtilstanden fra svært god til god tilstand.

Medfører tiltaket kun endringer i de fysiske egenskapene til Repparfjorden?

Fylkesmannen viser til utredningsrapport nr. 5 (*Fysiske og kjemiske egenskaper til flotasjonsavgang fra Nussir- og Ulveryggen-forekomstene*). Denne rapporten dokumenterer at utslippene til sjø ikke faller inn under bokstav a), fordi avgangsmassen inneholder store mengder kobber og nikkel. Det er derfor ikke bare de fysiske egenskapene til vannforekomsten som vil endres. De kjemiske egenskapene vil sannsynligvis endres.

Hva er før-tilstanden, og hvor stor forringelse vil tiltaket gi?

Når det skal vurderes om tiltaket faller inn under bokstav b), må det tas stilling til om aktiviteten er bærekraftig. Deretter skal det gjøres en vurdering av i hvilken grad miljøtilstanden vil forringes. Dersom det skal tillates "forringende aktivitet", må vannforekomsten i utgangspunktet ha svært god tilstand. Forringelse fra "god" til "moderat", eller lavere, er det ikke åpnet for.

Den økologiske tilstanden for kystvannforekomster bestemmes på bakgrunn av målinger av biologiske kvalitetselementer, hydromorfologiske kvalitetselementer, og fysisk-kjemiske kvalitetselementer (vannforskriften, vedlegg V). Det er ikke utviklet en såkalt environmental quality standard (EQS) for kobber per i dag, men de nasjonale retningslinjene som foreligger angir 51 mg kobber/kg som en grenseverdi mellom god og moderat tilstand i sedimenter. (*Veileder for klassifisering av miljøgifter i vann og sediment, TA-2229/2007*). Verdier over 220 mg/kg klassifiseres som svært dårlig tilstand. Den forventede konsentrasjonen i sedimenter i deponiområdet ligger mellom 320 mg/kg og 670 mg/kg.

Porevannkonsentrasjonen for kobber er beregnet til 13-28 µg/l, som klassifiseres som svært dårlig tilstand. Det er også utført toksisitetstester, som viser dødelighet og redusert vekst for krepsdyr og børstemark. Bløtbunnsfauna er det mest relevante biologiske kvalitetselementet for klassifisering av økologisk tilstand i Repparfjorden. Når toksisitetstestene konkluderer med uakseptabel risiko for økosystemet i sedimentene, må man forutsette at økologisk

tilstand i hele influensområdet blir lavere enn god, og sannsynligvis dårlig - svært dårlig. At tester på alger viser akseptabel risiko er irrelevant for klassifiseringen av økologisk tilstand, fordi "one out – all out" prinsippet skal benyttes (parameteren med dårligst tilstand styrer tilstandsklassen).

Den kjemiske tilstanden til en vannforekomst fastsettes på grunnlag av målinger av prioriterte stoffer, enten i sediment, vann eller biota. Fylkesmannen legger til grunn at avgangsmassene som deponeres vil ha en konsentrasjon av nikkel mellom 74-116 mg/kg, som angitt i utredningsrapport nr. 5 (*Konsekvenser for det marine miljøet...*). Samtidig viser laboratorietestene av malmforekomstene at finfraksjonen inneholder betydelig mer nikkel (223 mg/kg). Grenseverdien for nikkel i sediment i kystvann er 46 mg/kg (*veileder 01:2009, Klassifisering av miljøtilstand i vann, Direktoratgruppen vanddirektivet*).

Dersom søknaden innvilges, vil den økologiske tilstanden sannsynligvis forringes fra "moderat" til "dårlig" eller "svært dårlig". Den kjemiske tilstanden vil sannsynligvis forringes fra "god" til "oppnår ikke god".

Dette vil i tilfelle være i strid med vannforskriften, og det innebærer etter vår oppfatning et brudd på Norges forpliktelser gjennom EØS avtalen.

Det fremgår av KUen at det er stor risiko for toksiske effekter i minimum 4,9 km² av Repparfjordens totale areal. Dersom indre eller ytre deler av Repparfjorden skulle bli påvirket i vesentlig mindre grad, vil reglene for karakterisering tilsi at fjorden skal deles inn i flere vannforekomster. Det betyr at man ved klassifisering ikke vil kunne slå sammen resultater fra "rene" områder med de mest påvirkede. Dette er en viktig forutsetning for beregning av forventet forringelse av tilstand i berørte vannforekomster ved vurdering av søknaden i forhold til § 12.

3. Generelt om utslippene av tungmetaller

Gruveavgangen vil inneholde flere tungmetaller. Noen av disse vil ha relevans for vurderingene av konsesjonsspørsmålet etter vannforskriftens bestemmelser, som diskutert ovenfor. Utslipp av de resterende metallene vil ikke nødvendigvis være i konflikt med disse bestemmelsene, men disse utslippene bør likevel sees i forhold til nasjonale utslippsmål for øvrig.

Flere av disse stoffene vil forekomme i sedimentene i sjødeponiområdet, i konsentrasjoner som er innenfor akseptgrensene. Mengdene som slippes ut er like fullt bemerkelsesverdig høye, sett i forhold til de totale tilførselene beregnet gjennom nasjonale overvåkingsprogrammer i regi av Klif, eksempelvis Tilførselsprogrammet. Dette kommer som en konsekvens av det store totalvolumet av gruveavgang som skal deponeres. Nedenfor har vi beregnet årlige utslippsmengder fra Nussir, sammenlignet med total årlig tilførsel til Barentshavet. Kilder er utredningsrapport nr. 5 (Fysiske og kjemiske egenskaper til flotasjonsavgang fra Nussir og Ulveryggen-forekomstene) og www.miljostatus.no.

Stoff	Årlig tilførsel til kystsonen i Barentshavet (gjennomsnitt 2005-2009)	Årlig utslipp Nussir	Økning i utslipp som følge av Nussir
Kvikksølv (kg)	25,8	600	232 %
Kadmium (kg)	216	440	204 %
Kobber (tonn)	63,4	1340	2114 %
Nikkel (tonn)	60,4	232	384 %
Bly (tonn)	1,4	10,2	729 %
Sink (tonn)	25,2	156	619 %

I tillegg kan det legges til at det årlig vil slippes ut 360 tonn krom fra Nussir. Det totale norske utslippet av krom i 2004 var 61 tonn.

Fylkesmannen mener at disse utslippene vil gjøre det vanskelig å oppnå målene om utslippsreduksjoner i St.meld. nr. 14 (2006-2007).

4. Biologisk mangfold

Søknaden inneholder et godt datagrunnlag for vurderinger ift. biologisk mangfold, men er mangelfull på noen områder. Dette er beskrevet nærmere i avsnittene under.

Repparfjordbotn, delta- og fjærområdet ved utløpet av Repparfjordelva, er hekke- og rasteplass for våtmarksfugl. Repparfjordbotn var tidligere et verneverdig strandområde jf. Fylkesmannens rapport nr. 13 – 1985, *Verneverdige strandområder i Finnmark*. Området ble tatt ut av *Verneplan for strandområder i Finnmark* i 1991 på bakgrunn av eksisterende inngrep og at det var store næringsinteresser knyttet til området. På de tørre grusbankene ved elveutløpet hekker en stor rødnebbternekoloni (ca.500 par) og fiskemåke (NT – nær truet). Ellers hekker bl.a. steinvender, rødstilk og strandsnipe (NT). Lakseender (350 ind.) og ærfugl (300 ind.) er observert om høsten i og utenfor elveutløpet. 10 andefuglarter og 14 vadefuglarter er påvist her. Av vadere nevnes observasjoner av inntil 30 sotsnipper. Datagrunnlaget betegnes i *Konsekvensutredning landskap, friluftsliv og biologisk mangfold på land og i ferskvann* som middels godt for fugl. Mye av datagrunnlaget som er hentet fra naturbase er fra 1985. Da området tidligere har vært aktuelt for vern mener vi tallene på hekkende og rastende våtmarksfugl i Repparfjordbotn burde vært oppdatert. Dette for å belyse reelle konsekvenser av en påvirkning inn mot dette brakkvannsdeltaet. Området bør også inngå i et miljøovervåkingsprogram.

Marine naturtyper i Repparfjorden er ikke kartlagt. Da dette ikke er kartlagt er tiltakets påvirkning på marine naturtyper følgelig ikke konsekvensvurdert. Med bakgrunn i tiltakets størrelse og omfang burde det vært utredet hvilke marine naturtyper som kan bli påvirket, særlig med tanke på eventuelle funn av naturtypene ålegras og tareskogsbunn (NT).

Miljøovervåking: Fægfjordholmen er et viktig yngelområde for ærfugl, vade-, måke-, og alkefugler (naturbase), og Artskart forteller om observasjoner av polarlomvi (VU - sårbar), lunde (VU) og ærfugl i Repparfjorden. Ærfugl har blåskjell som en viktig del av sin diett. Blåskjell tar svært lett opp forurensning i fjorden gjennom sin filtrering av vannmasser, og kan derfor benyttes som indikatorart for miljøtilstanden i fjorden. Dersom blåskjell i ærfuglens

næringsområder tar opp forurensning fra Nussir ASA, vil det kunne påvirke ærfuglkolonien negativt. Forurensning i blåskjell bør derfor tas med i et miljøovervåkingsprogram. Det bør også oterbestanden i Repparfjorden. Dypelva, Dypelvbukta, Futbukta og flere områder lenger ut i Repparfjorden er leveområde for oter (VU) hele året (naturbase). I tillegg nevnes at Klubbukt – Erdal er beiteområde for andefugler (naturbase), og området bør overvåkes for eventuell påvirkning.

Fylkesmannen mener søknaden er mangelfull mht. fuglelivet i Repparfjordbotn og marine naturtyper. Ved en eventuell utslippstillatelse må det stilles krav om et miljøovervåkingsprogram hvor de nevnte parametre inngår.

5. Helse og miljø

Det vises til delutredningen for trafikk, støv og støy. Her oppgis informasjon for flere alternative løsninger, både for anleggs- og driftsperioden.

For anleggsperioden synes variant 12 å ramme færrest boliger med tanke på støy. Likevel rammes 3 heltidsboliger. Variant 13 skiller seg ut som støyfull for alle 4 boliger og alle hytter i området.

I driftsperioden vil variant 21 gi støy over anbefalte grenser. Dette angår 3 fritidsboliger. variant 22 og 23 synes å gi minst konsekvenser for omgivelsene.

Fylkesmannen anbefaler generelt at mulige støyreducerende tiltak pålegges først som sist, dersom tillatelse gis. Erfaringsmessig vil det bli dyrere å gjøre dette i etterkant.

6. Kjemikaliebruk

I søknaden fremgår det at det er 5 kjemikalier som skal benyttes i prosessen og som kan gi utslipp til sjø; kalk, cellulose gum, Magnafloc 10, natriumisopropylxanthat (NAX 31) og metylisobutylkarbinol (MIBC). Flotasjonskjemikaliene NAX 31 og MIBC skal i hovedsak følge produktet og ikke avgangen ut i fjorden. Av kjemikalier er det NAX 31 som kan gi størst bekymring av de 5 som inngår i prosessen.

Fylkesmannen mener at det bør fremgå klarere hvor mye av disse kjemikaliene som eventuelt vil gå ut med avgangen. Tungmetallkompleksene som dannes av flotasjonskjemikalene fører til en del uavklarte problemstillinger. Vi kjenner svært lite til hvilken effekt organiske tungmetallkomplekser har på organismer generelt og om det medfører et økt opptak av tungmetaller.

Fylkesmannen ser at det for NAX 31 ikke er gitt noen informasjon om eventuelle økologiske effekter eller nedbrytning i databladet. Vi ser det som naturlig at dette er ting som må være på plass for å vurdere konsekvenser av et utslipp. Miljødokumentasjonen for NAX 31 er ikke tilfredsstillende og vi ytrer bekymring for utslipp av disse stoffene i Repparfjorden. Xanthater kan være svært giftige for vannlevende organismer selv ved svært lave konsentrasjoner.

Det fremgår i rapport TA-2715/2010 (Bergverk og avgangsdeponering) at bruk av kjemikalier i gruveindustrien er forbundet med store miljøutfordringer. På grunn av mengden kjemikalier som brukes er det viktig at de ikke er giftige (akutt eller kronisk), tungt nedbrytbare eller kan bioakkumuleres. Det står videre at det er viktig å innhente opplysninger om hvert enkelt stoff og hva som er kjent om miljøeffekter i det marine miljø. Magnafloc 10 er ikke testet på organismer som er relevante for norske forhold og heller ikke på ulike nivå i det marine økosystem. Dette gjelder ikke bare toksisitetstesting, men også nedbrytning av kjemikallet under relevante forhold (saltholdighet, temperatur og oksygen m. m). Magnafloc 10 inneholder polyakrylamid, som under gitte forhold kan de-polimiseres og danne akrylamid. Stoffet forventes ikke å bioakkumulere, men kan være skadelig for vannlevende organismer. I St. meld. Nr. 14 (2006-2007) "Sammen for et giftfritt miljø – forutsetninger for en tryggere fremtid" fremgår det at for de fleste kjemiske stoffene mangler vi grunnleggende kunnskap om deres farlige egenskaper for helse og miljø. Dette gjør det umulig å kunne vurdere hvilken risiko de utgjør for helse og miljø. Vi vet enda mindre om effekter på naturen, ikke minst om langsiktige konsekvenser av at miljøgifter forurenses næringskjedene. For mange stoffer mangler vi også kunnskap om sammenhengen mellom et stoff og nedbrytningsproduktene som dannes i miljøet.

Fylkesmannen vil bemerke at det for landbaserte deponier stilles krav om at det skal gjøres en miljørisikovurdering av sigevannsutslipp og prøvetaking. Her skal man se på effekten av miljøskadelige stoffer, blant annet giftvirkninger på organismer, effekter av nedslamming gjennom påvirkning av artsdiversitet og tildekking av bunnlevende organismer. Fylkesmannen mener at tilsvarende miljørisikovurdering må gjennomføres også i dette tilfellet, særlig på bakgrunn av at virksomheten vil representere en forurensningsfare i et langt tidsperspektiv.

Utslipp av større mengder med kjemikalier som vi har for liten kunnskap om bør unngås, og føre-var-prinsippet må gjelde her. Oljeindustrien har lenge faset ut en del kjemikalier av sin virksomhet på norsk sokkel etter krav fra forurensningsmyndighetene. Brukbare og mer miljøvennlige erstatninger finnes for de fleste kjemikalier med uheldige miljøegenskaper. Fylkesmannen mener at føre-var-prinsippet må benyttes ved vurdering om det skal gis tillatelse til utslipp av denne type kjemikalier i et fjordsystem hvor man fritt kan spise eller omsette fisk og skaldyr uten å ha god nok dokumentasjon på miljøeffektene. Som det står i rapport TA-2715/2010 bør lærdom fra kjemikaliehåndteringen og rutiner og systemer i offshoreindustrien også vurderes i mineralindustrien.

7. Konsekvenser for vill anadrom fisk

Repparfjorden er en nasjonal laksefjord og Repparfjordelva er et nasjonalt laksevasdrag, jf. St.prp. nr. 32 (2006-2007). Området har stor verdi for anadrom laksefisk. I nasjonale laksefjorder skal det ikke tillates å etablere virksomhet som innebærer risiko for alvorlig forurensning som kan skade villaksen. I proposisjonens kapittel 6.3 er det presisert nærmere ved at laksen skal gis særlig beskyttelse mot akutt forurensning i laksefjordene. Ikke-akutte, operasjonelle driftsutslipp reguleres på vanlig måte etter forurensningsloven.

I konsekvensutredningen for laks er tiltaket vurdert å ha lite negativt omfang og en liten negativ konsekvens. Dette begrunnes med at utslippet spres fra 57 meters dyp. I følge KUen vil konsentrasjonene av partikler i vannsøylen sannsynligvis ligge under det som kan gi påvirkning av vekst og overlevelse for fisk. Og toksisitetsmodellering viser at de Cu verdier som kan forventes løst i vannmassen under driftsperioden ligger langt under både akutte og kroniske grenseverdier for laksefisk.

Ved et eventuelt uhellscenario med utslipp i overflaten vil man kunne få en negativ påvirkning dersom uhellet skulle sammenfalle med smoltutvandring, selv om de beregnede konsentrasjonene av partikler er relativt lav. Et slikt utslipp vil kunne føre til at smolten bruker lenger tid i elvemunningen og kanskje blir utsatt for et større predasjonstrykk. I konsekvensutredningen kan de imidlertid ikke med sikkerhet si at de beregnede partikkelkonsentrasjonene ved et tenkt uhell ikke medfører direkte skade for fisken.

Etter Fylkesmannens vurdering kan man derfor ikke med sikkerhet fastslå at et uhellstilfelle ikke vil kunne vil kunne medføre alvorlig forurensning som kan skade villaksen. Et eventuelt utslipp må da, etter proposisjonen, også vurderes i forhold til sannsynligheten for utslipp. Nussir ASA har påpekt at sannsynligheten for ledningsbrudd er svært lav basert på erfaringer fra moderne anlegg på Titania og Hustadmarmor. Fylkesmannen har ikke noe grunnlag for å vurdere sannsynligheten for et ledningsbrudd, men antar at denne er svært liten. Og sannsynligheten for at et slikt uhell skal sammenfalle med smoltutvandring og eller innsiget av laks i fjorden vil være enda mindre. Videre må man anta at forhøyede konsentrasjoner som følge av uhell er av kortvarig karakter.

Etter Fylkesmannens vurdering blir det sannsynliggjort at ordinært driftutslipp ikke vil medføre alvorlig forurensning som kan skade villaksen. Vi er litt mer i tvil om et eventuelt uhellscenario potensielt vil kunne medføre alvorlig skade. Vi finner det rimelig å anta at sannsynligheten for utslipp i en kritisk periode som svært lav samt at utslippet sannsynligvis vil være svært kortvarig og sannsynligvis ikke av alvorlig karakter. På bakgrunn av dette anser Fylkesmannen at tiltaket sannsynligvis ikke vil være i strid med bestemmelsene om nasjonal laksefjord. Selv om tiltaket sannsynligvis ikke vil true bestanden av laks i Repparfjordelva på lengre sikt er Fylkesmannen bekymret for eventuelle langtidseffekter av utslippet.

Ved en eventuell tillatelse mener Fylkesmannen at det må etableres et system som umiddelbart registrerer et eventuelt brudd på ledningen og stanser utslippet slik at eventuelle skader blir begrenset så mye som mulig.

Merknader til konsekvensutredningen

Vi ser grunn til å bemerke at modeller og beregninger ikke alltid gir et riktig bilde av virkeligheten. Vi vil her spesielt trekke frem at spesielle strøm og vindforhold som det ikke er tatt høyde for i modellene, kan gi en annen vertikal spredning enn det er tatt høyde for i modellene. Vi har ikke grunnlag for å si noe om slike spesielle strøm- og vindforhold, men har hørt fra lokalt hold at strømberegningene som er gjort ikke alltid gir et riktig bilde, uten at vi kan si noe om riktigheten av disse opplysningene.

Videre vil vi trekke frem usikkerheten knyttet til antatt effekt av flokkuleringsmiddel, og viser til høringsuttalelsen fra Havforskningsinstituttet. Erfaringer fra Bøkfjorden viser at flokkuleringsmiddelet ikke alltid har den effekten som er forutsatt. Dersom det er slik som Havforskningsinstituttet bemerker at det er 20 % finfraksjon og ikke 10 %, som er lagt til grunn i modellen, så er det grunn til å stille spørsmål om hvordan dette påvirker beregningene.

Vannforskriften og anadrom laksefisk

Når det gjelder sjørret og sjørøye er disse ikke omfattet av bestemmelsen om nasjonal laksefjord. Hensynet til disse artene må derfor ivaretas gjennom naturmangfoldloven og vannforskriften.

En må her vurdere om tiltaket vil påvirke anadrom laksefisk på en slik måte at tilstanden vil bli dårligere enn god. Etter Fylkesmannens vurdering er sannsynligvis dagens tilstand i Repparfjordelva god eller svært god for anadrom laksefisk. Det er imidlertid flere elver med bestander av laks, sjørret og sjørøye som drenerer til planområdet, og som dermed kan bli påvirket av et sjødeponi.

På bakgrunn av konsekvensutredningen anser Fylkesmannen at konsekvensene ved et sjødeponi for anadrom laksefisk sannsynligvis ikke vil medføre dårligere enn god økologisk tilstand i Repparfjordelva. Når det gjelder de andre berørte elvene kan vi imidlertid ikke utelukke at disse bestandene vil være mer sårbar for å havne i dårligere enn god økologisk tilstand.

Med hilsen

Gunnar Kjønnøy

Stig Moen
fung. fylkesmiljøvernssjef

Kopi til:

Kystverket	Serviceboks 2	6025	Ålesund
Mattilsynet	Postboks 383	2381	Brumunddal
Fiskeridirektoratet	Postboks 185 Sentrum	5804	Bergen
Reindriftsforvaltningen i Vest-Finnmark	Bredbuktnesvn. 50b	9520	Kautokeino
Kvalsund kommune	Rådhusvn. 18	9620	Kvalsund
Nussir ASA	Postboks 40	9620	Kvalsund
Finnmark fylkeskommune	Henry Karlsens plass 1	9815	Vadsø
Direktoratet for naturforvaltning	Postboks 5672 Sluppen	7485	Trondheim